

rentes, et tamen sunt similes in genere; ergo fieri non potest quin genus et species aliquo modo in re ipsa distinguantur.

Referuntur variae sententiae.

5. In hac re varii possunt esse dicendi modi. Primus est, hos gradus distingui non utcumque ex natura rei, sed omnino realiter, saltem per inclusionem alicujus rei realiter distinctae, quae est in uno, et non in alio. Hanc opinionem significat Jandun., 2 Metaphys., q. 9, et eandem tenere debent omnes, qui existimant hos gradus genericum et specificum sumi ex formis realiter distinctis; nam inde sequitur corpus significare tantum compositum ex materia et forma corporeitatis, vivens vero significare compositum ex corpore et anima vegetativa, animal vero addere animam sensitivam realiter distinctam, homo vero rationalem. De differentiis autem rationali et similibus fortasse diceret haec opinio, solum dicere ultimam formam ut informantem; unde etiam fit dicere aliquid realiter distinctum a genere. Et hinc fortasse existimavit Durand., in 2, d. 3, q. 1, in simplicibus, ut sunt Angeli, et accidentia, vel formae ipsae, non posse dari differentias proprias, et consequenter nec compositionem ex genere et differentia.

6. Secunda sententia est, haec praedicata distingui ex natura rei inter se, et ab ipso composito, saltem distinctione formali, seu modali, quam vocant. Ita tenet Scotus, in 2, dist. 3, q. 1, et 7 Metaph., q. 16, et ibi Ant. And., q. 7; nam, licet Scotus interdum ponat distinctionem realem inter formas physicas communem et propriam, ut inter formam corporeitatis, et animam, verbi gratia, et tunc necessario dicere debeat inter gradus sumptos ab his formis esse majorem distinctionem, quam formalem, juxta praecedentem opinionem, tamen non censet eam distinctionem realem formalem esse necessariam ad distinguendos hos gradus, nam in eadem re simpliciter physice admittit verum genus et differentiam, eorumque compositionem, et ideo, generatim loquendo, dicit sufficere distinctionem formalem ex natura rei, eamque ut minimum esse necessariam. An vero haec distinctio formalis apud Scotum sit actualis in re, vel solum virtualis, aut fundamentalis, et ita coincidat cum alia, quae rationis ratiocinatae dicitur, non satis constat, nam varie loquitur, ut attingemus disputatione sequenti; nunc opinio haec in eo sensu a nobis tractan-

da est, quo ponit in re distinctionem actualem; et in eo videtur illam sequi Ferr., 1 cont. Gent., c. 24 et 42; et Fonseca, 2 Metaph., cap. 2, text. 11, ubi id colligit ex textu Aristotelis, qui negat posse dari processum in infinitum in praedicatis essentialibus, quia si sola cogitatione distinguerentur, nullum esset inconveniens dari in eis processum in infinitum. Idem repetit Fonseca, lib. 4, cap. 2, quaest. 4, sect. 3, et lib. 5, cap. 7, quaest. 3, sect. 3, ad secundum.

7. Tertia sententia extreme contraria esse potest, haec neque re, neque etiam ratione distingui, sed esse omnino idem, etsi diversis vocibus significentur. Quae opinio attribui potest Nominalibus, quatenus omnino negant haec universalia in rebus reperiri; vix autem credibile est opinionem hanc in mentem alicujus philosophi venisse, ut argumenta in principio facta ad minimum concludunt.

8. Vera ergo sententia est, haec omnia ratione distingui, sumpto aliquo fundamento ex rebus ipsis, non tamen esse veram aliquam et actualem distinctionem aut realem; aut ex natura rei inter omnes hujusmodi gradus, prout a parte rei conjuncti existunt. Haec est opinio D. Thomae, ut constat ex 1 part., q. 50, art. 4, ad 1, q. 76, art. 3, ad 4, et de Ente et essentia, c. 4 et sequent., 7 Metaph., lect. 4, et saepe alias; eamque tenent communiter Thomistae, Herv., Quodlib. 1, q. 9; Capr., 1, dist. 8, q. 2, art. 3; Cajet., Soncin., et Soto, locis citatis sectione praecedenti; Greg., in 1, dist. 38; Gab., et alii Nominales. Et quoniam pars affirmativa de distinctione rationis evidenter probata est argumentis factis, et difficultatem non habet, nihil de illa addere oportet; fundamentum autem talis distinctionis declarabitur in solutionibus argumentorum, et magis in sequente sectione.

Vera sententia declaratur.

9. Ut probemus alteram partem negantem, advertendum est, cum agimus de distinctione horum graduum, generis, differentiae et speciei, quatuor modis posse illa conferri seu comparari: primo prout a parte rei in diversis rebus, seu speciebus inveniuntur, ut si animal, quod est in homine, comparetur cum specie leonis aut equi, vel, si animal prout est in leone, comparetur ad differentiam rationalis, verbi gratia, vel aliam similem; et haec comparatio est extra rem et impertinens, nam hoc modo constat rationem genericam

in re existentem, posse distingui realiter ab aliqua differentia, vel specie sua; quia in diversis speciebus formalis unitas ipsius generis secundum rem multiplicatur; sicut supra diximus formalem unitatem specificam, prout in re existit, numero multiplicari in individuis. An vero genus, prout a parte rei est in una specie, distinguatur ab alia specie vel differentia ejus, non solum realiter, sed etiam essentialiter et quidditative, fortasse pertinet ad modum loquendi, et pendet ex probationibus hujus sententiae, explicaturque in solutionibus argumentorum.

10. Secundo possunt haec comparari secundum se abstrahendo ab existentia tam in rebus quam in intellectu, ad eum modum quo in superioribus citavimus aliquos dicentes, naturam secundum se, id est nude et solitarie sumptam, esse universalem, ut antecedit etiam omne opus intellectus; nam in eodem sensu videntur illi sentire praedicata quidditative inter se ex natura rei distingui. Quia si animal, verbi gratia, ex se et ante omnem intellectum habet positivam aptitudinem ad varias differentias, et unitatem praecisionis ex se communem multis speciebus, necessario consequitur habere ex natura sua distinctionem aliquam a differentiis omnibus quibus dividi potest, et ab speciebus ad quas potest contrahi. Positis autem his, quae diximus de ratione universalis, haec comparatio locum non habet; ostendimus enim nullum esse statum, in quo natura communis, quaecunque illa sit, habere possit aliquam unitatem praecisionis secluso intellectu, si ut in rebus ipsis existens illam habere non potest. Quia natura extra intellectum duplicem tantum statum habere potest, actualis, scilicet, existentiae, et possibilitatis, neque alius status medius fingi, excogitari potest; natura autem ut possibilis non aliter praescinditur vel distinguitur a differentiis vel speciebus possibilibus, quam natura existens a differentiis vel speciebus existentibus; neque est aliqua natura possibilis distincta a suis inferioribus individuis vel speciebus, si in re existens nunquam potest esse distincta; quia natura existens et possibilis non sunt alia et alia, sed eadem in diversis statibus considerata; haec igitur comparatio revera nulla esse potest, quae in re habeat fundamentum.

11. Tertio comparari possunt genus et differentia tam inter se quam cum specie quam componunt, prout sunt in intellectu praecise et abstracte eorum singula concipiente, et hoc

modo constat illa distingui ratione, ut diximus; an vero plus quam ratione distinguantur, non potest (quod valde notandum est ad solvenda argumenta in principio facta) ex hac sola comparatione sufficienter colligi, nisi in rebus ipsis aliquod aliud majoris distinctionis signum inveniatur. Probat, quia haec est vis intellectus, ut praescindat et abstrahat ea, quae in re non sunt actu distincta aut praecisa; ergo, ex hoc quod aliqua, ut objecta menti, ratione distinguantur, non potest aliqua distinctio in re inter ea colligi; quia sic ratione distingui, nihil aliud est quam distinctis conceptibus intellectus objici, et diverso modo aut sub diversa habitudine concipi, quod totum stare potest sine distinctione in re. Et confirmari hoc potest ex his quae supra diximus de conceptu objectivo entis, quomodo praecisus sit per intellectum, et secundum rem indistinctus ab omnibus inferioribus entibus; nam rationes ibi factae eodem modo hic procedunt, easque statim breviter attingemus.

12. Quarto itaque modo possunt haec comparari, prout in re existunt in una et eadem specie, et in uno et eodem individuo talis speciei, et hoc sensu revera intenditur haec comparatio in praesente quaestione, et in eodem sensu dicimus, in Petro, verbi gratia, non distingui ex natura rei esse sensitivum a rationali, nec gradum animalis a gradu hominis, et sic de reliquis.

13. *Secundum notabile.* — Ubi est secundo considerandum, in re ipsa et in eodem individuo duobus modis posse intelligi gradum genericum distingui ab specifico: uno modo, ut universale a particulari; alio modo, ut individuum ab individuo saltem formaliter ex natura rei distincto. Prior modus distinctionis haberet locum, si verum esset universalis, a parte rei existentia, actu et ex natura rei distingui ab individuis in quibus existunt, et hoc modo videtur processisse, et consequenter locutus fuisse Scotus, quia animal, verbi gratia, non descendit ad individua, nisi media specie; et ideo, si semel admittimus, naturam specificam ut sic ex natura rei esse distinctam a differentia qua contrahitur ad individua, pari ratione, satiusque consequenter dicitur, naturam genericam eodem modo distingui a gradu differentiali, prius natura quam ad individua contrahatur. Hic vero distinctionis modus locum non habet, suppositis quae contra Scotum diximus de naturae universalitate, quod nullo modo sit actu in rebus, ne-

que insit naturæ existenti in individuis, sed ut est tantum abstracta per intellectum. Si enim natura in re non habet universalitatem, ergo neque habet universalitatem generis, nec differentiam, nec speciei; ergo non possunt hæc in re distingui, ut unum universale ab alio, seu a suo inferiori. Et confirmatur, quia rationes, quibus supra ostensum est universale in re non distingui a singulari, æque probant de quocunque universali, sive generico, sive specifico, respectu illius singularis, in quo existit; ergo in re nulla distinctio esse potest inter unum gradum inferiorem et superiorem universaliter sumptos, cum a parte rei non distinguantur a singularibus.

14. Solum igitur superest examinandus alter distinctionis modus, quo excluso, satis ostensum erit nullam esse distinctionem ex natura rei inter hos gradus. Et in hoc est discrimen aliquod, et nonnulla major difficultas in præsentis quæstione, quam in illa supra tractata de distinctione universalis a differentia individuali; nam, seclusa differentia individuali, non manet res singularis et individuali, et ideo nec potest manere res existens, quæ in re distinguatur a tali differentia; at vero in præsentis seclusa differentia specifica, potest intelligi gradus genericus, non solum in universali, sed etiam in individuo, et realiter existens; est enim Petrus, verbi gratia, non solum hic homo, sed etiam hoc animal, et hoc rationale; et ideo, seclusa per intellectum differentia specifica, adhuc potest intelligi gradus genericus, ut in individuo et singulari existens, ac proinde adhuc habet locum quæstio, quomodo in individuo distinguantur hoc animal et hic homo, seu hoc rationale; quod ergo in re non distinguantur, aliunde quam ex universalitate probandum est.

Veræ sententiæ probatio prima.

15. Potest igitur probari primo ex individuatione, quia in uno individuo una omnino et eadem est ac simplicissima individualis differentia contrahens proxime et immediate ultimam speciem, et cum illa ac per illam consequenter determinans omnes superiores gradus; ergo non possunt illi gradus inter se magis distingui, quam unusquisque a sua differentia individuali distinguatur; sed nullus eorum distinguitur ex natura rei a sua differentia individuali, ut probatum est; ergo nec inter se distinguuntur ex natura rei in eodem individuo. Primum antecedens commune est apud dialecticos et metaphysicos, ut refert et

declarat late Fonseca, lib. 5, c. 28, quæst. 14, sect. 3, ubi ostendit genus non respicere individua, nisi mediante specie. Et ratio est, primo, quia ratio generica præcise sumpta est indifferens, et quasi in potentia essentiali, ut per differentiam specificam determinetur, et ideo, donec intelligatur hoc modo determinata, non est proxime capax individuationis. Secundo, quia non est minus essentialis ordo inter differentiam genericam, specificam et individualem, quam inter superiores differentias essentielles magis et minus universales usque ad specificam; sed corpus, verbi gratia, non est aptum contrahi per differentiam animalis, nisi media differentia viventis, neque vegetativum per differentiam rationalis, nisi media differentia sentientis; ergo neque animal est determinabile per differentiam individualem hujus animalis, verbi gratia, Petri, nisi media differentia hominis seu rationalis; est ergo una omnino indivisibilis differentia individualis, quæ contrahendo hominem ad hunc hominem, simul contrahit animal ad hoc animal, et sic de cæteris superioribus prædicatis. Unde argumentor tertio, quia hujusmodi differentia individualis unica et indivisibilis sufficit ad determinandum in singulari totam et integram rei essentiam, ut includit omnia prædicata specifica, generica, seu superiora, quæ in ea abstrahi vel excogitari possunt; ergo superfluum esset plures hujusmodi differentias metaphysicas confingere in eodem individuo. Et confirmatur a signo; nam hoc animal, verbi gratia, quod est Petrus, omnino intrinsece et quasi essentialiter determinatum est ut sit Petrus; et ideo omnino repugnat intelligere hoc individuum animalis extra hoc individuum hominis, et idem est de cæteris superioribus prædicatis; ergo signum est non determinari animal immediate, et secundum se ad hoc individuum animalis, sed quatenus determinatum est ad esse hominis; ergo eadem differentia individualis determinatur ad esse hujus hominis et hujus animalis.

16. Tandem confirmatur, nam res individuali, ut sic, intelligitur esse proxime capax existentiae; universale enim, ut sic, id est, in sua universalitate, existere non potest; et ideo quo prædicatum aliquod universalis intelligitur, eo ut sic concipitur magis esse elongatum ab existentia; ut, verbi gratia, substantia in communi non intelligitur apta ad existendum nisi determinetur ad materialem vel immaterialem; et eadem est ratio de tota se-

rie generalium prædicatorum usque ad ultimam speciem, quæ contracta ad suum individuum est proxime capax existentiae; ergo, sicut nullum individuum existere potest nisi sit in aliqua specie infima, ut est certissimum (præsertim seclusa falsa sententia de distinctione reali plurium formarum substantialium, essentialiter subordinatarum in eodem composito), ita nulla ratio generica determinari intelligitur ad proprium individuum, nisi ut contracta et determinata ad aliquam speciem. Quod sane in rebus præsertim simplicibus, tam integris quam partialibus, videtur per se evidentissimum; quis enim fingat, aut mente concipiat, Michaelem, verbi gratia, per aliud esse hanc substantiam, hunc spiritum, et hunc Angelum? aut animam rationalem Petri per aliud esse hanc animam, et hanc animam rationalem, et sic de aliis? Imo, in quibusdam, neque abstractione mentis potest satis concipi hoc individuum ut existens sub ratione generica, et non sub aliqua specifica, ut, verbi gratia, hæc substantia existens non intellectu hoc corpore aut hoc spiritu; sit ergo constans, omnia attributa essentialia in uno et eodem individuo unica differentia singulari individuari in ultima ratione specifica. Ex hoc autem aperte concluditur (quod in prima consequentia inferebamus), attributa essentialia in eodem individuo non posse magis inter se distingui, quam a differentia individuali; quia illa est una et indivisibilis; ergo quæ per illam individuantur, non possunt distingui ut duo individua ex natura rei distincta, quia in distinctis individuis, eo modo quo distincta sunt, debent etiam distinctæ individuales differentiae reperiri; rursus quæ sunt omnino idem ex natura rei cum eadem differentia individuali et indivisibili, non possunt inter se individualiter distingui; ergo nullo modo distinguuntur ex natura rei, quia, ut probatum est, distinctio ex natura rei non potest intercedere, nisi inter res individuales et singulares ut sic.

Secunda probatio.

17. Secundo probatur assertio posita, quia in uno individuo, verbi gratia, Petro, esse hoc animal, et esse hunc hominem, ab eodem physico principio proveniunt, scilicet, ab hac anima, ut per se manifestum est, et declarabitur sectione sequente; sed in hac anima, verbi gratia, Petri, esse rationalem, sensitivam et vegetativam (sive formaliter, sive emittenter), non sunt gradus distincti ex natura

rei; ergo nec gradus hominis et animalis distinguuntur ullo modo in Petro; consequentia patet, quia recte concludimus, hoc animal non distingui realiter ab ipso homine, quia hæc anima quæ dat esse animalis, non est distincta realiter ab ea quæ dat esse hujus hominis; ergo eodem modo concluditur non distingui ex natura rei. Dices, hoc argumentum procedere ex æque ignotis; nam qui hanc distinctionem ponit in composito, ponit etiam in forma, et in quacunque alia re, etiam si physice simplex sit. Respondetur, esto ita sit consequenter loquendum in ea sententia, merito tamen revocari argumentum et difficultatem ad radices horum graduum, et ad simplices entitates physicas, quia in eis clarius apparere potest quam superflue et sine causa fingatur hæc distinctio, cum nullum sit sufficiens ejus indicium in fundamento et radice talium graduum. Quod sic patet, nam anima rationalis, verbi gratia, in re una simplex forma est; quæ si consideretur ut principium efficiens operationum omnium, quæ in homine sunt, intelligitur esse unum emittens, et quasi universale principium earum, neque oportet in ea fingere varias entitates aut modos reales ex natura rei distinctos, per quos sit principale et radicale principium talium operationum; alioqui etiam in forma, vel luce solis, quatenus potest esse principium universale plurium actionum, fingendi essent varii gradus seu modi entis, ex natura rei distincti. Similiterque philosophandum esset in omni generali principio plurium actionum vel effectuum, quod est alienum ab omni ratione, et recta conceptione, quia, quæ sunt in inferioribus distincta, sunt in superiori principio unita. Igitur anima rationalis per suam entitatem in re omnino eandem et simplicem, est principium radicale omnium humanarum operationum absque ulla distinctione actuali, quæ in ipsa sit, ut habet rationem talis principii, quamvis per conceptus inadæquatos possit a nobis multipliciter concipi, atque ita ratione distingui in ordine ad varias operationes. Ergo eodem modo eadem anima in genere causæ formalis confert homini omnes gradus viventis, animalis, et hominis, secundum eandem omnino realitatem absque ulla distinctione actuali, quæ in ipsa inveniatur ex natura rei. Patet consequentia, tum quia eadem est ratio de anima in uno et in alio genere causæ considerata; tum etiam quia tantum, seu per idem est anima principium radicale operationum, per quod est

principium formaliter constituens operantem. Imo, non aliter distinguuntur a nobis in anima illi gradus, quam in ordine ad operationes. Unde, si in ordine ad illas non est necessaria distinctio ex natura rei in earum principio, neque in ratione informandi erit necessaria.

18. Quod si in his gradibus, qui sumuntur in ordine ad diversas operationes, non est necessaria distinctio ex natura rei, multo minus erit necessaria in aliis superioribus vel inferioribus generibus, aut differentiis, ut sunt, verbi gratia, ratio corporis aut substantiæ; vel, si de formis loquamur, ratio formæ substantialis vel formæ corporis; nam, hoc ipso quod aliqua est forma materiæ, actuans substantialem potentialitatem ejus, est forma substantialis, et est etiam forma corporis; hoc autem inseparabile est, et indistingubile ex natura rei a quacunque forma actuante materiam, et componente cum illa unum substantiale compositum. Similiter inferiora genera, ut est ratio bruti sub animali, et alia hujusmodi, minus possunt distingui quam prædicti gradus in homine; nam, si in anima hominis, ut est principium variarum opinionum, non reperitur distinctio ex natura rei, multo minus reperiri poterit in anima bruti, verbi gratia, in ordine ad operationes sensitivas tali modo, in eo gradu et ordine effectas.

Probatio tertia.

19. Tertio est optima ratio a priori, quia hæc abstractio generum et specierum, ut per intellectum fiat, habet sufficiens fundamentum, tum in ipso, tum in rebus, absque ulla distinctione actuali quæ in ipsis rebus antecedat; ergo non est talis distinctio asserenda. Probatum consequentia, quia tota ratio introducendi hanc distinctionem sumpta fuit ex modo concipiendi nostro, et consequenter ex modo loquendi in modo concipiendi fundato; ergo, si ob hanc causam in illa distinctio necessaria non est, neque etiam est credenda, quia distinctiones reales, vel ex natura rei non sunt multiplicandæ sine fundamento. Primum autem antecedens, licet probatum sit tractando de conceptu entis, et de identitate inter communem naturam et individuam, hic declaratur breviter et probatur. Quia, ut intellectus illos conceptus formet atque præscindat, ex parte rerum sufficit convenientia, et similitudo earum inter se, magis vel minus perfecta, cum aliqua dissimilitudine et inconvenientia; ex parte vero intellectus, suf-

ficat quod possit id, in quo res conveniunt, concipere per modum unius, præcise illud concipiendo; sed hoc totum fieri potest absque actuali distinctione graduum, quæ in re ipsa sit; ergo. Probatum minor exemplis supra adductis; nam duo homines conveniunt inter se in ratione hominis, et distinguuntur ut individua sunt, absque distinctione in re inter rationem communem, et individualement differentiam. Item Deus et creatura conveniunt in ratione entis realis, et differunt in ratione talis entis, absque distinctione inter rationem communem, et propriam, neque ex parte Dei, ut est certum, neque ex parte creaturæ, quia nullus gradus præscindi potest in creatura, si positivus et realis est, qui non habeat illam convenientiam cum Deo in ratione entis. Hæc ergo exempla declarant, eandem omnino rem posse esse principium et fundamentum convenientiæ et differentiæ cum alia, ob majorem vel minorem similitudinem cum illa, absque ulla distinctione actuali, quæ in ipsis rebus antecedat.

20. Quod non solum verum habet in convenientia analogica, ut quidam significant, sed etiam in univoca, ut satis declarat exemplum de convenientia specifica, et differentia individuali, et alia adduci possunt de universalioribus, seu genericis convenientiis; nam sensus communis, verbi gratia, convenit cum visu in perceptione coloris, et inde facile abstrahi potest conceptus communis; cum auditu autem convenit in perceptione soni, et potest inde alius conceptus abstrahi; nemo autem dicet, vim percipiendi sonum et colorem ex natura rei distingui in ipso sensu communi. Simile est de luce solis, quatenus cum calore convenit in efficiendo calorem, et cum siccitate in exsiccando. Item qualitates mediæ inter extremas contrarias, ut color viridis, aut rubeus, inter albedinem et nigredinem, et liberalitas inter avaritiam et prodigalitem, habent quamdam convenientiam et dissimilitudinem cum extremis; nam liberalitas comparata ad avaritiam differt ab illa, et convenit cum prodigalitate in vi et propensione effundendi se, et communicandi; comparata vero ad prodigalitem, differt ab illa in moderatione, et convenit cum avaritia in retinendo; vanum autem esset fingere in liberalitate varios gradus, seu modos reales ex natura rei distinctos, propter has intellectus nostri comparationes et conceptiones, quæ (si res attente consideretur) fere possunt in infinitum multiplicari, et vix possunt differentiæ

adeo simplices excogitari, quas intellectus dividere non posset inveniando in eis convenientiam et differentiam cum aliis rebus; ut in homine, quatenus rationalis est, invenit convenientiam cum Angelo in intelligendo, et differentiam in modo intelligendi; et sic de aliis. Satis igitur ex his constat, hujusmodi conceptus intellectus non esse sufficientia signa distinctionis actualis rerum.

Argumentorum solutio.

21. *Compositio ex genere et differentia, compositio rationis.* — Ad primum argumentum in principio positum respondetur, compositionem ex genere et differentia non esse realem compositionem, sed rationis tantum; quia, ut bene probat argumentum, sine distinctione ex natura rei, neque compositio vera, et quæ in re sit, intelligi potest; quia compositio nihil aliud est quam distinctorum unio; ubi ergo non est distinctio in re, neque compositio esse potest; est ergo hæc rationis compositio. Dicitur autem hæc compositio non esse omnino per rationem conficta, non quia in re actu antecedat, sed quia in re est fundamentum, ut intellectus possit concipere unam rationem ut potentialem, et præcisam ab altera, et aliam ut actualement et determinantem alteram, et ita proprie compositio tantum est in conceptibus, in re vero solum per extrinsecam denominationem a conceptibus mentis, et hoc modo dicitur esse compositio rationis. Quocirca hujusmodi compositio non repugnat Deo propter solam simplicitatem, ut infra dicam, sed etiam ratione illimitationis et eminentiæ divinæ. Nam imprimis ob hanc causam non potest habere convenientiam univocam cum creatura; et consequenter nec genericam. Deinde non potest in Deo aliqua ratio communis ita abstrahi et præscindi, ut non includatur in qualibet ratione propria et particulari, propter summam Dei illimitationem et simplicitatem, quod etiam repugnat compositioni generis et differentiæ.

22. *Definitio et ejus partes quatenus rei cum suis commensurentur.* — Ad confirmationem respondetur, partes definitionis non proprie dici significare partes rei, sed habere quamdam proportionem cum partibus rei, ut D. Thomas exponit, 7 Metaph., lect. 9, quia se habent genus et differentia ad modum materiæ et formæ, quæ sunt partes rei, a quibus propterea genus et differentia sumi dicuntur, ut sectione sequenti latius explicabimus. De-

inde dicitur definitionem esse opus intellectus, et necessario requirere compositionem aliquam veram et propriam ex distinctis conceptibus, sicut definitio voce prolata distinctis vocibus partialibus constare debet; explicat enim distincte rei naturam, quod a nobis una voce vel uno simplici conceptu fieri non potest; et hac ratione dicitur constare ex partibus; non est tamen necesse ut singulæ partes definitionis explicent singulas partes definiti in re distinctas, sed unaquæque dicere potest totam naturam vel entitatem definiti; una tamen dicit illam confuse, et sub ratione aliqua communi et potentiali, alia vero sub ratione magis determinata et propria; et hujusmodi rationes diversæ possunt vocari partes definiti, non secundum rem, sed secundum rationem tantum; nam definitum, ut definitum, dicit denominationem rationis.

23. Ad secundum respondetur, genus et differentiam dicere essentias, seu rationes essentielles diversas secundum rationem, non secundum rem; atque hoc modo genus dicitur esse extra rationem differentiæ, et differentia etiam extra rationem generis; nam utriusque ratio ita mente concipitur ac præscinditur, ut secundum eam præcisionem et abstractionem neutra in altera formaliter includatur; ad quod non est necesse ut in re ipsa distinguantur in una et eadem re, sed ex parte generis satis est quod ratio ejus, ut tali conceptioni respondet, non constituatur intrinsece per differentiam divisivam ejus, et consequenter ut possit in re inveniri absque tali differentia; ex parte autem differentiæ, ut genus dicatur esse extra rationem ejus, satis est quod in ejus præciso conceptu objectivo non includatur conceptus objectivus generis, sed concipiatur differentia ut actus generis, omnino ratione distinctus. Atque hoc etiam satis est ut genus et differentia dicantur comparari ut potentia et actus essentialis, non secundum rem, sed secundum rationem tantum; nam qualis est compositio, tales esse debent actus et potentia; est autem hæc compositio rationis, ut diximus; eodem ergo modo dicitur componi unum per se ex genere et differentia secundum rationem, et non secundum rem, et ideo tale compositum est maxime per se unum, quia componentia in re unum sunt, et secundum rationem per se comparantur et subordinantur. Et hoc sensu dixit D. Thomas, 7 Metaph., lect. 12, differentiam non addi generi, ut diversam essentiam ab illo, sed ut contentam in eo implicite,

sicut determinatum continetur in indeterminato; et hac de causa ex eis componi unum per se.

24. Ad rationem respondetur, dupliciter nos posse loqui de genere et differentia. Primo, ut a parte rei existunt; secundo, ut per intellectum præscinduntur. Priori modo, cum genus et differentia in re non distinguantur in unaquaque specie, genus et differentia eandem habent essentiam quam species, quamvis diversimode illa significetur per conceptus aut verba significantia genus et differentiam, ut D. Thomas nuper citatus dixit. Atque hoc modo genus, prout in re est, actu includit differentias oppositas, prout est in diversis speciebus, quo modo dicuntur in genere latere æquivocationes. Et sic etiam dixit Aristoteles, 10 Metaph., cap. 11, text. 24, genus prout in una specie existens diversum esse a seipso prout est in alia. Neque obstat quod differentia illa opposita sint, quia genus sic consideratum non habet realem unitatem, sed multiplicatur ejus formalis unitas in diversis speciebus, et ideo in eis potest oppositis differentiis actuari, vel potius eis identificari. Secundo autem modo, et magis proprie ac usitate loquimur de genere et differentia, ut substant abstractis et præcis conceptibus nostris; et sic solum illud dicitur esse de essentia uniuscujusque, quod per se necessarium est ad formalem rationem et constitutionem rei ut sic conceptæ; et hoc modo (ut dictum est) et differentia divisivæ non sunt de essentia generis, nec genus de essentia differentiarum; tamen tota hæc distinctio et præcisio est per operationem intellectus, ad quam dicitur habitudinem, seu eam involvit, et constat essentia, quando nominibus generis et differentia significatur.

25. Tertium argumentum, et omnia, quæ in illo indicantur, sæpe soluta sunt in superioribus, nam eadem argumenta fiunt in specie respectu individuorum, et in ente respectu inferiorum. Dico ergo, genus, prout est a parte rei conjunctum cum differentia sua, esse prorsus inseparabile ab illa; et a tali differentia dicimus in re ipsa non distingui; quod vero genus, prout est in una specie, sit separabile in re a differentia alterius speciei, nullum argumentum est quod in una et eadem specie genus et differentia distinguantur, quia genus prout in re est in una specie, et in altera, non est realiter unum et idem, sed ratione et abstractione tantum; solum ergo includitur distinctio rationis, cujus in re ipsa

est aliquod fundamentum, nimirum similitudo aliqua diversarum naturarum incompleta et imperfecta, quæ esse potest in re absque actuali distinctione, ut declaratum est. Illa ergo locutio, quod differentia contrahit genus, vel actuat illud, dicit ordinem ad conceptus nostros, et ideo sufficit distinctio rationis ad illius veritatem et proprietatem.

26. Quartum argumentum tangit difficultatem, quæ sequentem postulat sectionem; cætera vero argumenta, quæ afferebantur ad ostendendam distinctionem ex natura rei inter genus et speciem inter se, et differentiam ac speciem inter se, facilem habent ex dictis solutionem. Unde ad primum respondetur, genus et differentiam non comparari ad speciem ut partes ex natura rei distinctas, sed solum ratione. Et hoc satis esse ut genus vel differentia cum præcisione sumpta non possint prædicari de specie, ut declaratum est. Ad primam confirmationem etiam patet solutio ex dictis; nam, licet in homine animal sit idem cum homine, et in equo sit idem cum equo, non sequitur hominem et equum esse idem inter se, quia non sunt realiter unum animal, sed solum habent similitudinem in esse animalis, ratione cujus in uno animalis conceptu conveniunt; et hoc satis est ut animal sit univocum, et secundum eandem rationem conceptam de utroque dicatur, quamvis secundum rem aliam essentiam reale habeat animal in homine quam in equo, et e contrario. Ad ultimam confirmationem negatur assumptum; nihil enim repugnat, ut sæpe etiam est ostensum, rem omnino eandem, et sine ulla distinctione, quæ ex natura rei in ipsa sit, fundare similitudinem et differentiam ad aliam; quia possunt imperfecte et secundum quid tantum assimilari, simpliciter tamen differre.

SECTIO X.

Utrum abstracta metaphysica generum et specierum, et differentiarum vere possint inter se prædicari.

1. Abstracta metaphysica voco ea, quæ a conceptibus metaphysicis abstrahuntur, ut animalitas, rationalitas, et similes; voco autem illa abstracta metaphysica, ut illa distinguam a physica, ut sunt albedo, color, etc., inter quæ non est dubium quin possint verè et propriè prædicationes fieri, ut, *Albedo est color*, et similes. De prioribus ergo terminis, et propositionibus, quæ ex illis conficiuntur, ut, *Animalitas est rationalitas*, et similibus.

Scot., in 1, d. 2, q. 7, et d. 5, q. 1, et in Prædicab., q. 16, sentit falsas esse propter distinctionem extremorum formalem et ex natura rei. Soto vero, in quæst. 3 Universal., art. 2, dicit Scotum in hoc differre ab omnibus Realibus; unde contrarium ipse opinatur ex opposito fundamento, scilicet, quia sola distinctio rationis non sufficit ad falsitatem propositionis.

2. Sed non solum Scotus, verum etiam alii auctores censent illas locutiones esse negandas, non ob distinctionem ex natura rei, sed ob modum significandi, qui, adjuncta distinctione rationis, sufficit efficere falsam propositionem, quando una ratio formalis præcise concepta prædicatur de altera ratione distincta, similiter præcise concepta, quod in illis locutionibus fit. Quia termini abstracti significant rationes formales præcise; unde cum una de altera prædicatur, significatur quod una sit altera, non tantum secundum rem, sed etiam secundum præcisionem mentis et secundum rationem, quod falsum est; et hoc modo tenet hanc sententiam Niphus, lib. 3 Metaph., disp. 2; et Cajet., de Ente et essentia, cap. 4; et significat D. Thomas, ibidem, c. 3 et 4; et confirmari potest, quia hæc abstracta significant naturam per modum partis; sed una pars non potest vere prædicari de alia, nec de toto; unde dici communiter solet, etiam genus ipsum, verbi gratia, animal, si præcise sumeretur per modum partis, non posse vere prædicari de specie, solumque vere prædicari, quatenus confuse saltem significat totum, quod est in specie, vel quia adæquate significat id quod habet talem naturam, quod est ipsum totum; ergo multo minus possunt verificari propositiones illæ in abstracto sumptæ.

3. Quod si objicias, si in abstractis accidentium possunt fieri prædicationes hujusmodi, cur non in abstractis substantiarum? Respondetur ex Scoto, quia hæc abstracta sunt ultima abstractione, id est tali abstractione, ut ulterius abstrahi non possint, seu in alia magis abstracta resolvi; accidentia vero quæ in abstracto significantur juxta communem usum, et in quibus dicimus posse fieri illas prædicationes, non sunt abstracta ultima abstractione; possent enim ulterius resolvi seu abstrahi, ut si ab albedine abstrahatur albedinitas, a colore coloreitas; tunc enim in his abstractis etiam non possunt fieri prædictæ prædicationes; militat enim eadem causa. Proprius vero ac formaliter dicitur eandem

esse rationem substantiarum et accidentium, si abstractio sit ejusdem rationis, scilicet, aut physica, aut metaphysica; inter has vero esse diversam rationem. Nam per abstractionem physicam, scilicet, albedinis a subjecto, non abstrahitur essentia ab ipsamet re (ut sic dicam) quam constituit, sed abstrahitur forma a subjecto; et ideo ex vi talis abstractionis solum tollitur prædicatio universalis per modum proprii vel accidentis, quia ut sic non potest talis forma de subjecto suo prædicari, nec de composito, quia ad hoc comparatur tanquam pars, ad illud vero ut res ab eo distincta, et non significatur ut in eo existens, sed ut per se stans. Denique ut sic non significat ullo modo habentem formam, nec supponit pro illo, sed solum pro ipsa forma quam significat. Et simile hujus in substantiis erit, si formam a composito abstrahamus, et abstracte significemus, ut animam ab animato, etc.; sic enim non poterit abstractum de concreto prædicari; inter abstracta vero poterunt fieri prædicationes superiorum de inferioribus; nam anima recte de tali anima prædicatur. Per aliam vero abstractionem metaphysicam abstrahitur essentia ab entitate quam constituit, et formaliter concipitur ac significatur, ut cum dicitur albedineitas, et ideo in his abstractis non possunt fieri veræ prædicationes, quando rationes conceptæ distinctæ sunt saltem secundum rationem.

4. Inter has sententias, ultima veritatem magnis attingit; tamen, ut rem amplius explicemus, distinguere hic possumus quatuor prædicationum genera: primo enim prædicari potest abstractum superius et quasi genericum de abstracto inferiori, quasi specifico et integro, ut cum dicimus, *Humanitas est animalitas*. Secundo, potest prædicari idem abstractum genericum de abstracto non speciei, sed solius differentia, quod comparatur ad aliud tanquam formale ad materiale, ut si dicamus, *Rationalitas est animalitas*. Tertio, potest e contrario prædicari hoc abstractum formale seu differentiale de abstracto specifico, ut in hac, *Humanitas est rationalitas*. Quarto, potest idem abstractum differentia dici de abstracto generico seu materiali, ut in hac, *Animalitas est rationalitas*.

5. Ab hac ergo ultima prædicatione incipiendo, videtur mihi in rigore falsa propter rationes factas; et, quia illa duo extrema, prout præcise et abstracte significantur, nullo modo comparantur, ita ut unum in alio formaliter includatur; et consequenter neque